

quatenus praenominatis duobus Comitibus, quam secretius fieri potest attendere, et eorum intentiones obseruare et penetrare conarentur. Similiter etiam Vestrae Majestatis Sacratissimae Residens Venetys operam ad id et modum adhiberet. Neque pateretur Majestas Vestra Sacratissima Consiliarios Suos, ex Regno, sine suo expresso consensu, ad externos Principes, adeo frequenter praesertim, commigrare, ibidemque moras texere.

A szöveg magyar fordítása:

Titkos utakon kiviláglott, hogy gróf Zrínyi Miklós bán, ha nem is teljességgel kezdeményezője, de legalább is pártfogója és támogatója a mostani mozgalmaknak és a parasztok szlavóniai felkelésének. A nagyjelentőségű Sziszek erősség, a hozzátartozó parasztok és a többi lázadók ő alája akarták rendelni magukat hadügyi vonatkozásban; ez a vár a zágrábi káptalanhoz tartozik. Ugyanezen lázadók végtére megkísérelt lecsendesítése Péter grófnak, a bán testvérének birtokán meghiúsult. Ugyanez a bán elkerülni igyekszik Felsőged tábornokainak támogatását a lázadók elnyomására. Másrészt viszont Zrínyi Péter gyakran van Velencében, és most is odament; valahányszor onnan visszatér, végül is valamilyen úton találkozni szokott bátyjával. Ez a fiatalabb testvér arra törekszik, hogy a tengerparti részekben megerősítse magát egy bizonyos új várnak a tersaczi gróftól történő megszerzése által; amintohgy hasonló okból két évvel ezelőtt egy nagyobb hajót, köznyelven berton nevűt,** építtetett, melyet felszerelt ágyúkkal s amely ostrom viselésére sem alkalmatlan, a Felsőgednek álvettett tengerparti részekben pedig alkalomadtán veszedelmes is lehet; ez pedig most a velenceiek szolgálatában közlekedik.

Hogy ezek a fent elmondottak hová vezethetnek, vagy minő nehézségeket hozhatnak létre. Felsőged bölcsebben át fogja látni. Előttem, különféle jelek hosszadalmas megfigyelése folytán igen valószínű nek látszik, hogy fent nevezett grófok alkalomadtán valami nagyobb akarájk tenni magukat és új tiszt-ségek elérésén jár az eszük. Ámbár az a gyanú is fennáll, hogy fáradozásuk célja a velenceiektől elfordítani a török hadakat, és így azoknak távolabb eső határaihoz is eljutni.

Énnélfogva következtetésem szerint — és ez Felsőged jó engedelmeivel és kegyelmével legyen mondva — úgy gondolnám, szükséges lenne, hogy Felsőged titkon bizza meg gráci titkos tanácsát, és a szlavóniai és horvátországi generális urakat, hogy a fent nevezett két grótot, amilyen titokban csak lehet, tartsák szemmel, szándékaikat figyeljék meg, és próbáljanak meg ezeket belemélyíteni. Hasonlóképpen Felsőged velencei követe is vegye erre a fáradságot és módot. És ne túsja el Felsőged, hogy tanácsosai kifejezett beleegyezése nélkül az országból, kiváltképpen ilyen gyakran, idegen fejedelmekhez távozzanak és náluk hosszabb időt töltsenek.

CSAPODI CSABA

ZRÍNYI MIKLÓS VÉGRENDELETE 1662-BŐL

Zrínyi Miklós végrendeletének eredeti példányát nem ismerjük, maga a szöveg azonban eddig sem volt ismeretlen a tudományos kutatás előtt. Széchy Károly 1896—1902-ben megjelent ötkötetes munkájában egészen röviden, néhány sorban ismerteti tartalmát és utal az általa használt másolat példány lelőhelyére: Országos Levéltár, Liber Regius 13. kötet, 284. lap.¹ A végrendelet úgy került a Liber Regiusba, hogy Zrínyi özvegye 1666-ban a végrendelet megerősítését kérte és kapta I. Lipóttól.²

Széchy magát a szöveget nem vette fel könyvének nagyszámú mellékletei közé s mint forrást sem aknáztta ki eléggé. Jellemző példa erre, hogy éppen a végrendelettel kapcsolatban azt írja, hogy bár Zrínyi név szerint ismert két lánya, Mária Terézia és Mária Katalin közül az első már korábban meghalt, »hősünk végrendeletében mégis két leányról emlékszik meg«, tehát »volt egy harmadik, ismeretlen nevű leánya is, ki intézkedése után hunyt el.«³ Pedig, a végrendelet pontosan megnevezi két élő leányát, Mária Katalint és Mária Borbálát, a harmadik lány neve tehát nem ismeretlen. A végrendelet szövegét, kiadva nem lévén, a későbbi kutatás sem aknáztta ki, hanem megelégedett a Széchy Károlynál található néhány adat felhasználásával: Pintér Jenő, Markó Árpád művei is Zrínyi ismeretlen nevű lányát említik.⁴

* Tersatto vára a Frangepán-család ősi fészke volt.

** Nagyobb méretű, árbóc nélküli hajó régi olasz neve.

¹ Széchy Károly: Gróf Zrínyi Miklós. 5. kötet 212. l.

² Confirmatio Testamentariae Dispositionis quondam comitis Nicolai a Zrinio pro parte Generosae ac Magnificae dominae Comitissae Mariae Sophiae Natae Löbl Relictae viduae. Ez a közlemény már ki volt szedve, amikor Vörös Károlyné Windisch Éva arról értesített, hogy a végrendeletnek harmadik másolatát találta meg, azt a példányt, melyet öz. Zrínyi Miklósé kapott Lipót királytól 1666-ban s melynek szövege a Liber Regiusba került. A példány lelőhelye: Országos Levéltár. Törzsszámok 105. csomó. 1666. év. Az irat Széchényi Ferenc birtokában volt s innen került a M. N. Múzeum levéltárába, majd az Orsz. Levéltárba.

³ Idézett helyen.

⁴ Pintér Jenő Magyar irodalomtörténete. 3. kötet. Bpest 1931. 389. l. — Markó Árpád: Gróf Zrínyi Miklós. Bpest 1942. 57. lap. Itt elírás folytán Mária Krisztina van Mária Katalin helyett. — Hasonlóképpen röviden hivatkozik a végrendeletre Takács Sándor: Gróf Zrínyi Ádám. (Régi magyar kapitányok és generálisok. Bpest 1922. 345. és 365. l.) forrásmegjelölés nélkül. — Klaniczay Tibor: Zrínyi Miklós. Bpest 1954. 407. l.-on két leányát említi, akik között Mária Terézia korábban meghalt.

Pedig a szöveg a benne rejlő adatokon kívül is megérdemli a közzétételt, mert — bár latin nyelvű — mégis Zrínyi műve, mely nagyon jellemző gondolkozására, az életről és halálról vallott felfogására s annyi költői lendület van benne, hogy még a jogi rendelkezések sorai közt is át-csillan valami meleg érzelem: akár ott, ahol feleségét, vagy egyetlen testvérét említi: »domina conthroralis nostra charissima«, illetőleg »frater noster et unicus et charissimus«, akár ahol a »proprio etiam sudore« épített Új Zrínyivár kerül szóba vagy a fegyverek, melyeket a legmelegebb szeretet és bizalom mellett sem enged felesége kezére, tehát női kézre kerülni, vagy ahol az esküdét ellenség, a török elleni harcai kerülnek szóba és így tovább.

A szöveg közlésére az adott alkalmat, hogy a végrendeletnek most egy másik példánya került elő az Eszterházy család levéltárából.⁵ Ez sem az eredeti, hanem egykorú másolat, mely a bevezető elmélkedő rész és a tanúk neveit felsoroló záradék nélkül készült, de a végrendelet érdemi részét szöszerint közli. Talán a végrendelet biztosabb megőrzése és pontosabb végrehajtása érdekében helyezte el Zrínyi a másolatot a nádori levéltárban, vagy pedig valamelyik peres ügygel kapcsolatban — özvegy Zrínyiné és Zrínyi Péter eleget pereskedtek — volt szükség rá s így került Pál nádor iratai közé.

A közlés alapjául a Liber Regius teljesebb szövegét vettük, feltüntetve az Eszterházy-levéltári példány eltéréseit.⁶ Minthogy nem az eredeti kéziratról van szó és mivel a két kézirat helyesírása közt különbségek vannak, a nagy és kisbetűk különben is következetlen alkalmazása helyett, illetőleg az i-j, u-v betűk írásánál a nyelvtanilag elfogadott helyesírással közöljük a szöveget. Bekezdésekre egyik kézirat sincs tagolva az esetleges hamisítások, betoldások elkerülése céljából, hanem az Eszterházy-példány, valószínűleg az eredeti mintájára, az értelmileg önálló részeket nagyobb betűk alkalmazásával jelzi, ezek felhasználásával tagoltuk mi is a szöveget áttekinthetőbb egységekre.

Még egy szót a végrendelet keletkezésének körülményeiről: Kelte 1662 április 6. Zrínyi fia, Ádám 1662 november 24-én született. A két dátum mindent megmagyaráz, ha hozzávesszük a végrendelet saját szavait: »a jelen igen veszedelmes idők intenek« a családról való gondoskodásra. A nagy török háborúk, az ország szörnyű pusztulása, Várad eleste, Erdély romlása közepett készül Zrínyi szembeszállni a végzettel. Az élet teljesen bizonytalan s talán éppen megalótsulóban van nagy vágya, amit a végrendeletben annyira hangsúlyoz, felesége a szíve alatt talán fiúgyermeket hordoz.

A végrendelet szövege:

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Memorare novissima tua, in aeternum non peccabis. Si per totum vitae nostrae tempus omnes cogitationes nostras in nullas omnino res bene et probe pensitandas converteremus, sed easdem omnes in contemplationem mortalitatis nostrae defixas et intentas, quasi captivatas conservaremus et eadem in longos licet protraheretur et extenderetur annos, tamen eandem capere et sufficienter cogitationibus nostris minime assequi possemus, quae ita humanitati nostrae innata, ut filius Dei humanitatem nostram assumens Pater eundem, uti hominem, ab hac mortalitate immunem esse non permiserit, cuius quidem mortalitatis nostrae et novissimorum recordatio licet amarissima valde homini bene habenti in substantiis suis occurrat, tamen est valde necessaria, ut huius recordatio nos erga Deum ferventes excitet, bonumque operantes et malum devitantes reddat, componatque nos eo alacriores et ad hanc mortalitatem exuendam promptiores. Quae quidem mortalitas nostra et eiusdem consideratio, ita etiam ipsa mors, veluti omnium terribilium terribilissima etiam apud gentiles, quorum nulla fides, nulla spes resurrectionis extitit, habita fuit: hanc tamen mortalitatis nostrae occasionem Deus ter optimus maximus nobis Christianis in se credentibus et praecepta sua obedienter operantibus ad instar certissimae portae ad gloriam vitae aeternae capessendam constituit et hinc est, quod quicumque fidelium suorum hacce gloriosa frui desiderant aeternitate, per hanc portam, uti mortalitatem nostram assequi eandem necessari (!) sit et eandem cum elevatione desideriorum nostrorum, exclamantes cum apostolo ingemiscendum et dicendum, quod cupiamus dissolvi (!) et esse cum Christo.

Aeternae omnipotens et misericors Deus, divinam maiestatem supplex invocamus et adoramus, digneris nobis Spiritum tuum Sanctum caelibus emittere, cuius operatione sancta efficias in nobis, fictili tuo vase, ne nos mortis recordatio, vel ipsa etiam mors quocumque tandem modo terreat, multominus spe et fiducia nostra in se solo locata exuat, eademque nos privatum et spoliatum reddat: verum post exantlatos peregrinationis nostrae labores innumeros, per hanc mortalitatem facias nos cum gaudio sempiterno coram sacro sancta facie tua, Beatissimaque Matre et omnibus sanctis comparere, ad applaudendum et glorificandum sacro sanctum nomen tuum, fiatque mors nostra, iuxta divinam voluntatem tuam, quandoquaque tibi placitum fuerit et ex hac fiducia atque spe corroboratus. Domine mi, tibi aeternum

⁵ Országos Levéltár. Hg. Eszterházy-család levéltára. Repositorium 50. Fasc. B. 11.

⁶ A továbbiakban a Liber Regiusban található másolatot L. R., az Eszterházy-levéltárit E. jelzéssel rövidítjük. Az E-ben több másolási hiba található.

adhaerere desideramus, protestamurque coram divina maiestate tua, quod si tempore imminētis mortalitatis nostrae quibuscunque tandem ex praetextibus, sive per imbecillitatem corporis, sive terrorem mortis, vel atrocitatem doloris aut tentationem Draconis illius infernalis, qui praecipue eo tempore solet esse solertissimus, loqueremur mortalitati nostrae quaeipiam inconvenientia, aut impatientes nos ostenderemus et sic divinam maiestatem tuam videremur offendere, supplex oramus, ne nobis culpa et reatui adscribas, neque in iudicium condescendas cum servo tuo, sed in hocce ultimo mortalitatis nostrae articulo agas nobiscum, servo tuo, iuxta immensam et imperscrutabilem misericordiam tuam, concedas audaciam, vires, gaudium, plenamque fiduciam et spem, ut omnibus adversitatibus superatis et tentationibus triumphantem me recipias in aeterna tua et gloriosa tabernacula.

Gratias agimus tibi, misericors Deus, quod nos uti immeritum ex limo terrae formasti et in similitudinem tuam creare dignatus es, gratias agimus tibi, quod nos hominem formatum et creatum non in gentilismo educasti et usque ad praesentia tempora conservasti: verum in tua cognitione in gremio sanctae Romanae ecclesiae catholicae, quo membrum eiusdem et obedientem filium esse voluisti, in qua ut nos usque ad tempus mortis nostrae constantem conservare digneris, supplex oramus et efflagitamus. Gratias agimus tibi, invictissime exercituum Deus, et dux quod post veram tui cognitionem, postquam nos iuventutis nostrae annos transigere permisisti, variis nos ditasti honoribus et iuxta professionem nostram praedecessorumque nostrorum, inimicorum nostrorum et totius christianitatis abiurati hostis manibus nos non tradidisti, verum eosdem ad nominis tui gloriam per nos humiliasti, in hoc quoque maiestatem tuam divinam supplex oramus, velis vires et omnes actiones nostras deinceps quoque dirigere, ut eae omnes cedant ad aeternam nominis tui gloriam, faciasque nos talem acceptorum beneficiorum tuorum dispensatorem, usque dum vixerimus, ne digne et merito coram te de infideli eiusdem dispensatione accusari mereamur. Simul etiam, clementissime et misericors Deus, cum recordatio et memoria mortalitatis nostrae et novissimorum monet et etiam praesens periculosissimorum temporum facies et metamorphosis admonet, ut Domui nostrae disponamus, dirigere ita nos velis, ne aliorum legitimis iuribus praeiudicasse, proximum offendisse, tuae divinae maiestati oblitum esse accusari possimus. Quam quidem ultimariam etiam voluntatem nostram divino tuo subicimus arbitrio.⁷

Et primo quidem ubi tibi ita visum fuerit, Sancte Deus, ut hanc mortalitatem nostram exuentes, eandem commutemus cum aeterna beatitudine, volumus citra minus necessariam pompam et expensas sepeliri, in loco sepulthurae nostrae ad Sanctam Helenam⁸ sitae, neque exequiae nostrae diutius protrahantur, sed intra spatium unius mensis omnino celebrentur, cum corpus no trum veluti terra nihil aliud requirat, quam redire ad sua principia.

Conventui ad Sanctam Helenam sito et patribus ordinis Beati Pauli primi eremitaе, ut nostri, familiaeque nostrae in sacris ipsorum officiiis memores esse velint, in decem post mortem nostram immediate subsequentes annos singulis annis dandas legamus centum urnas vini, volumusque eisdem omnino dari.

Patribus ordinis Beati Francisci in hoc oppido Chaktornya commorantibus, ut idem quoque in sacris ipsorum officiiis nostri ac familiae nostrae memores esse velint, in decem post decessum nostrum subsequentes annos singulis annis legamus viginti urnas vini, totidem metretas tritici et quatuor centenarios carnis bovinae dandas, volumusque eisdem omnino dari.

Volumus praeterea, ut patrum capucinatorum Zagrabiensium et Petoniensium⁹ per haeredes nostros specialis ac diligens habeatur cura ac ratio, quibus ex eo, quod acceptari per ipsos iuxta regulas ipsorum nequit, quia nihil certe legamus, quotannis detur ipsis elemosyna, oraturi et ipsi pro nobis, familiaeque nostra.

Post haec praemissa legata nostra ante omnia occurrit illustrissima domina comitissa Maria Sophia baronissa a Löbl¹⁰ dilectissima conthoralis nostra consideranda, cui tempore initi matrimonii nostri virtute certi contractus Viennae Austriae die 30. mensis Aprilis in anno Domini 1652. manus nostrae subscriptione et sigilli nostri ac aliorum dominorum eo tum praesentium munimine roborati, iuxta constitutionem archiducatus¹¹ Austriae, consentiente contractui super eodem matrimonio inito illustrissimo etiam domino comite perpetuo a Zrin, domino fratre nostro et unico et charissimo, quem contractum idem quoque dominus frater noster manu sua et subscripsit ac sigillo roboravit, viginti quinque millia florenorum loco dotis danda¹² obligassemus et pro maiori obligationis eiusdem firmitate Novam Curiam¹² nostram

⁷ Idáig csak L. R. közli a szöveget.

⁸ Szentilona, Zala megye.

⁹ Mindkét kéziratban így. Helyesen: Petoviensium. (Petovia = Pettau, Stájerország).

¹⁰ E: Löblin.

¹¹ E: Archiducatusque.

¹² E. tévesen: danta.

¹² Ujudvar, Zala megye.

cum tribus iudicibus,^{12a} aliisque universis eiusdem Novae Curiae appertinentiis per eandem dominam conthoralem, haeredesque et posteritates, necnon legatarios eorundem utriusque sexus universos possidendam per manus tradissemus et assignassemus. Assecurando eandem insuper, quod si e laribus paternis quidpiam in nostram domum secum attulerit et apud nos consumpserit, superinde ipsam dominam conthoralem non damnificaturam, sed ex bonis universis per nos possessis eidem dominae conthorali nostrae, haeredibusque et posteritatibus, necnon legatariis utriusque sexus universis debitam satisfactionem impendi curabimus et faciemus. Quae quidem domina conthoralis nostra sedecim millia florenorum paratae pecuniae ex haereditate sua secum in nostram attulit domum, eandemque in diversos usus et necessitates nostras erogavimus, quam eidem etiam in conscientia nostra reddere et restituta (!) obligamur. Communis iustitia requirit, leges quoque regni Hungariae admittunt.

Posteaquam dominus Deus ex secreta sua et imperscrutabili dispositione usque in praesentiarum (!) nullum nobis haerem masculum super esse voluit, poterit tamen, si suae divinae ita placitum fuerit potentiae nobis haerede masculino benedicere, quod si unicum, vel plures superstites reliquerimus, universa nostra bona eidem, vel eisdem, si plures extiterint, tanquam haereditas paterno avitica contingeret. Et in hoc casu ordinamus et sancte atque inviolabiliter observari volumus, ut praedicta domina conthoralis nostra charissima, filii unius, vel plurium tanquam naturalis tutrix ita etiam filiorum curam habeat, universa bona nostra, sicut hactenus factum est et eidem optime constat, usque dum nomen et titulum gesserit, gubernet et administret, omni materna et fideli cura atque industria et superfluitatem proventuum universorum ordinariorum et extraordinariorum fideliter conservet, in occurrentes insperatas necessitates, defensionemque bonorum ac conservationem status insulae nostrae Muraköz et rationes quotannis per officiales dandae fideliter observantur, unde quantitas superfluitatis proventuum quotannis in thesaurum ipsorum importanda¹³ innotescat et volumus per filios et filias nostras eandem uti piam et fidelem ipsorum genitricem etiam iuxta praecceptum divinum venerari, ut dominus Deus eisdem longis annis benedicere velit et ad hoc omni obsequio faciendum eosdem adstringimus.

Si vero eandem ad secunda vota transire contigerit, quod equidem futurum non cogitamus evenire, tamen poterit, in hoc contingenti passu volumus et ordinamus, ut dictae dominae conthorali nostrae charissimae, si parata superextiterit pecunia, quinquaginta millia florenorum Rhenensium summa numeretur et extra hanc summam in bonis mobilibus cum filiis et filiabus aequalem sortiatur partem, exceptis tamen armis universis, tam in moeniis, quam vero domibus armamentariis ubique existentibus, ita etiam nobis iure tam perennali, quam vero impignoratione (!) per nos comparatis, tentisque et possessis. Si autem pecunia parata non extiterit et gratiam maternam circa persolutionem istius pecuniarum summae, ut ad certum tempus, quo ad persolutionem istiusmodi summae^{13a} eidem ex amore materno indulgere dignetur, exorare minime poterunt, extunc ordinamus, ut dictae dominae conthorali nostrae charissimae Nova nostra Curia, Hlaptina, Racz Kaniza et Medve Var, cum universis eorum bonorum appertinentiis, cum domo Zagrabiensi dentur et ad possidendum assignentur, cui quidem dominae conthorali nostrae charissimae si suprafacta quinquaginta millia florenorum deposita fuerint, ipso facto bonis eidem obligatis cedere, filiisque et filiabus nostris resignare et remittere debeat et teneatur, sitque obligata.

Quantum filias nostras in tenera valde aetate constitutas, utpote Mariam Catharinam et Mariam Barbaram pro nunc superstites et imposterum ex Dei benedictione nascituras concerneret, ipsas quoque nolumus iustis iuribus damnificari et ex paterna nostra exclusas haberi providentia. Volumus itaque, ut pro tali ipsarum contentatione ex proventibus bonorum nostrorum congreganda pecuniarum summa, ubi per divinam benedictionem in honestum et familiae nostrae conveniens cum praescitu, si superstiterit, deductae dominae conthoralis nostrae, uti matris ipsarum et domini fratris nostri ac consanguineorum elocatae fuerint matrimonium, singulis filiabus nostris numerentur viginti quinque millia et sic duabus pro nunc superextantibus quinquaginta millia florenorum Rhenensium dentur et si pecunias non habuerint paratas,^{13b} ex bonis nostris eidem infallibilis detur et assignetur contentatio, insuper ex bonis nostris mobilibus ratas suas reteneant portiones, uti iam praemisimus.

Ordinamus insuper, ut eadem filiae nostrae, etiamsi se ad secunda transfulerint¹⁴ vota, maneant penes charissimam dominam conthoralem nostram educandae et in honestam educationem earundem, necessariamque provisionem quotannis ex proventibus bonorum nostrorum singulis filiabus nostris usque ad decimum aetatis ipsarum annum dentur singuli

^{12a} Indicated: az uradalom több községet egy bíró alatt összefoglaló kisebb egység.

¹³ E. hibásan: importandam.

^{13a} E. hibásan: sumae.

^{13b} E. ez a szó hiányzik.

¹⁴ Helyesen: transfulerit (t. i. az özvegy, nem a leányok).

quingenti, in toto mille floreni Rhenenses, expletis autem per filias nostras decem iam fatis annis, singulis ipsarum, quandoquidem maiores deinceps requirentur expensae, volumus dari, quotannis singulos mille, in toto bis mille florenos Rhenenses, per dominam matrem in necessitates ipsarum erogandos.

Quantum ad filium, si unicus, vel plures extiterint, attinet, si saepiusfata domina conthoralis nostra charissima in viduitate sua perstiterit, quod, uti praemisimus, ipsam omnino facturam existimamus, tunc eadem, non dubitamus, talem habitura est educationis rationem, quod iidem Deo ter optimo maximo grati et accepti, clemetissimis nostris dominis uti regibus Ungariae fideles, afflictae huic patriae nostrae utiles, familiae nostrae ornamento ac decori, vicinis denique amicis in solationem¹⁵ excrescent. Si vero ad secunda se vota transulerit, volumus omnino et ipsam adstringimus, ut cum consilio, voluntateque et directione infranotandorum dominorum tutorum maternam provisionem filiorum non abneget, sed ita educari faciat, quatenus eidem nostra mens, desiderium et voluntas circa¹⁶ educationem ipsius, vel ipsorum cognita est.

Literarum et privilegiorum nostrorum ac totius familiae nostrae, quae summa thesauri loco habenda et reputanda sunt¹⁷, conservationis ordo ac methodus praetermittenda non est, earundem itaque et eorundem conservationis hanc methodum (si domino fratri nostro complacuerit, quandoquidem conservatio literarum et privilegiorum fratri maiori natu competit) observari desideramus, ut eadem et eadem in tutum in hac arce nostra Chiaktornya uti capite bonorum familiae nostrae tutioreque et commodiore loco ordinem iuxta regestum superinde factum reponantur locum, locus ille tam per dilectissimam dominam conthoralem nostram, quam vero dominum fratrem nostrum sigillis obsignetur, per ambas partes seris assecuretur necessariis, ita nimirum, ut una pars absque alterius praescitu et praesentia, si commode fieri poterit, locum eundem ingredi nequeat. Verum si aliqua sic exigente necessitate aliquibus opus fuerit literis, ambabus partibus vel earundem plenipotentariis praesentibus tales excipiantur literae, notetur per ambas partes annus, dies, mensis¹⁸, quoad tales ex serie reliquarum asportatae fuerint literae, ut post necessarium earum usum iterum reponi possint et hoc ipsum non in difidentiam (!) erga dominum fratrem vel haeredes eorum, sed maiorem conservationis literarum earundem et privilegiorum assecurationem, uti fore iudicamus. Si autem (quod Deus ex alto respicere¹⁹ et nostri misereri velit) omnino masculo haerede orbatu decederemus, in hoc casu filiarum nostrarum suprafatarum alia occurrit habenda ratio. Bona namque nostra haereditaria, ut sunt Chiaktornya cum tota insula Muraköz superextante masculo haerede in praedictum eiusdem filiarum nostris pro haereditate paterna relinquere nec possumus, nec debemus, interim tamen eadem quoque fructu et praemio innumerabilium fatigiorum, expensarumque nostrarum defraudari et praeteriri nequeant. Certissimum enim est, quod posteaquam finitis studiis et peregrinationibus nostris dominium bonorum nostrorum apprehendissemus, eadem in tantis involutionibus ex diversis illustrissimorum olim dominorum comitum Georgii dilectissimi domini progenitoris ac Nicolai perpetuorum a Zrin dominorum, patruelibusque nostrorum inscriptionibus reperimus, quod exigua bonorum nostrorum avitorum pro nobis legitimis haeredibus superfuerit pars et nisi magnis fatigiis et expensis eadem abalienata per inscriptiones diversas bona capiti bonum reapplicassemus, vix subsistere potuissemus, quae quidem expensae in unam computatae summam non exiguam, sed multorum millium florenorum constituerant.

Insuper quia toti regno constaret, quomodo nos ruinam minantem²⁰ hanc arcem Chiaktornya tam quoad donos²¹ et habitationem, quam vero moenia, hortum item nec ut Novam Curiam nostram, ita etiam nonnulla allodia, nullis parcendo laboribus, fatigiisque et gravibus expensis ex fundamento reaedificari fecimus: quae quidem aedificia aestimata multorum millium florenorum constituerent summam, prouti et domus armamentaria cum suis tormentis machinisque et instrumentis ac apparatusibus bellicis consimiliter aestimata multorum millium florenorum excederet summam.

Praeterea cum iuxta receptam patriae consuetudinem filiae in capillis existentes usque ad tempus maritacionis ipsarum pro filiis haberentur in bonis paterno aviticis et superinde recens haberetur exemplum in filia illustrissimi olim domini comitis Sigismundi Forgach de Ghimes, quae in capillis existens bona possidet paterna usque dum vitam finiret.

Denique ex bonis paterno aviticis iuxta leges regni quarta sua puellari defraudari minime possint et privari. Tandem et ultimario, quandoquidem arcem et praesidium nostrum

¹⁵ E. ez a két szó: in solationem hiányzik.

¹⁶ E. hibásan: vitam.

¹⁷ E.: sint.

¹⁸ L. R. hibásan: ismét annus.

¹⁹ E. hibásan: respicere.

²⁰ E.: muriantem.

²¹ Helyesen: domos

Novum Zrin, in uno loco deserto, ex fundamento, magnis laboribus et proprio etiam sudore, fati-
giisque et expensis innumerabilibus aedificare curavimus, qui locus tantae considerationis est,
ut sine eodem loco insula nostra Muraköz secure persistere nequiret, si igitur eadem arx et
praesidium in suo esse conservari et iuxta intentionem nostram in maiorem perfectionem deduci
poterit, eandem arcem et praesidium bonis nostris insulari et statui eiusdem maiori cum
securitate conservando indissolubiliter applicamus, de quo uti virtute et laboribus bona quoque
per nos acquisita, ut sunt Twadocz²² in Castriferrei, Safaroczkouecs,²³ sive Racz Kaniza cum
suis pertinentiis in Zaladiensi et Castriferrei comitatibus existentibus habita (si super hisce
bonis universis vel parte eorundem aliter non disposeremus, quam nobis reservamus) cuicumque
vellemus, legare possemus, propter maiorem tamen administrationis bonorum eorundem
commoditatem et conservationem status nostri insulari arci nostrae Chiaktornya, uti capiti
bonorum nostrorum et per consequens insulae nostrae Muraköz omni eo iure, quo per nos
acquisita sunt, possidenda applicamus et relinquimus.

Quare praemissis diligenter consideratis ordinamus, legamus, volumusque, ut supra-
fatus dominus frater noster, filius eiusdem, vel legitimi eiusdem haeredes et successores bona
nostra universa paterno avitica, quae nobis sorte nimirum divisionaria et per contractum cum
domino fratre nostro initum nobis obligerant et quae nos e manibus alienis in insula hacce
nostra Muraköz reliquo corpori bonorum reapplicavimus, nulla ratione auferre, sibi que
occupare ausit, debeat, possitque et valeat. Quandoquidem dilectissima domina conthoralis
nostra (si se, uti praemisimus, ad secunda vota transtulit) atque filiae nostrae residentia carere,
privarique nequirent: verum prius ante resignationem et apprehensionem bonorum univer-
sorum insulanorum prouti iam specificavimus et arcis teneatur dominus frater noster, filius
eiusdem, vel haeredes et successores arcem Ozaly cum universis appertinentiis, bonisque
maritimis et Bozaköviensibus cum universis eorundem pertinentiis pro residentiam^{23a} (?)
conservatione sui²⁴ honesta statui nempe et familiae nostrae concedenti, educationeque et
emeratione filiarum nostrarum, tam honesta, quam necessaria possidenda, tradere et
assignare et cum iisdem bonis bona quoque²⁵ nostra Kuzsmincz²⁶ cum pertinentiis Rakouacz
et Verboucz in Crisiensi, Bosjako et Medve Vara ac Szesztina cum universis pertinentiis,
domoque in civitate et comitatu Zagrabiensi existenti habita per dilectissimam dominam
conthoralem nostram possidenda relinquimus.

Quibus per Dei benedictionem fidei et materna cura educatis, iisdemque in matri-
monium, uti superius meminimus, elocatis tenetur praefatus dominus frater noster, filius
eiusdem, haeredesque et posteritatis legitimi singulis filiarum nostrarum seorsim et singillatim
quadraginta millia et sic modernis duabus octuaginta millia florenorum Rhenensium solvere
et numerare, quibus praestitis et persolutis, asportatisque secum universis ipsarum rebus
mobilibus in iisdem bonis ubique existentibus et habitis teneantur, sintque obligatae memorata
Domina conthoralis nostra charissima et filiae eiusdem, eiusdem bona suprafata Ozaliensia
et maritima tergiversatione sine omni remittere et resignare, quandoquidem non ea est mens
nostra, ut per hancce bonorum possessionem masculo haerede superextante foemininum
introducere intendamus sexum; dilectissima domina conthoralis nostra elocatis filiabus
nostris in bonis Kuczmanzensibus, Rakouacz, Verboucz,²⁷ Bosjako, Medve Vara cum Lesztina
et domo in civitate Zagrabiensi habita, quae nos per eandem vita ipsius comitante possidenda
ordinamus, ex quorum proventibus commode superextantes dies suos in pietate et sollicita
devotione sua peragere poterit. Si vero praescripta haec methodus apprehendendorum bonorum
nostrorum insulanorum domino fratri nostro, filio eiusdem, haeredibusque et successoribus
legitimis minus grata atque acceptabilis foret, tunc in eo casu per dilectissimam dominam
conthoralem nostram, filiasque nostras suprafatas, sed et alias Dei beneficio imposterum
nascituras universa bona nostra insulana cum appertinentiis suis et arce Chiaktornya tam
diu possideantur, donec praemissae nostrae ordinationi per eos quorum intererit, in omni
sua parte satisfactio impendatur debita, qua praestita, rebusque ipsarum mobilibus (armis
tamen universis exceptis) per ipsas asportatis, sic bona nostra et arx Chiaktornya per dominum
fratrem nostrum, filium eiusdem, haeredesque successores legitimos occupari ac possideri
valeant et possint, debeantque et teneantur.

Si vero filiis quoque non existentibus dilectissima domina conthoralis nostra se se ad
secunda vota transtulerit, filiae nostrae per ipsam omnino debebunt educari et si vixerint,

²² E.: Tuaducz.

²³ E.: Safaroczkovecz.

^{23a} E.: presentiam

²⁴ E.: seu.

²⁵ E.: bona quoque helyett bonaque.

²⁶ E.: Kuczmenecz.

²⁷ E.: Verbovesz.

uti superius meminimus, in matrimonium elocari et si dominae conthorali nostrae eidem legata et ordinata quinquaginta millia florenorum persoluta fuerint, bona eidem et filiabus nostris ad possidendam assignata, per officiales fideles, per dominos tutores ordinandos²⁸ in rationem filiarum nostrarum administrentur, ex eorundem proventibus singulis annis dentur filiabus nostris ad decem quoad earundem annos singuli quingenti, deinceps vero singulis ipsarum mille floreni Rhenenses usque ad tempus emaritationis ipsarum, emaritatae autem si ordinata ipsis filiabus nostris octuaginta millia florenorum Rhenensium persoluta fuerint, tenebuntur, ut supra, bona Ozaliensia cum maritimis remittere, bona autem Kuzmincz, Rakowacz, Verboucz, Bosjako, Medve Vara cum Sesztina²⁹ et domo Zagrabiansi, tanquam per nos acquisita et concambiata, ipsae filiae nostrae inter se se dividunt, uti paternam haereditatem per ipsas earundem posteritates utriusque sexus universos aequali iure possidendam.

Si autem dominae conthorali nostrae per dominum fratrem nostrum, filium eiusdem ac legitimos eiusdem successores ordinata quinquaginta millia florenorum Rhenensium persoluta non fuerint, assignabuntur eidem bona suprafata Kuzmincz, Rakowacz, Verboucz, Bosjako, Medve Vara cum Sesztina et domo Zagrabiansi ad tempus depositionis ordinatae summae possidenda, quae quidem bona dominae conthorali nostrae consignanda, si ad tempus emaritationis filiarum nostrarum per dominum fratrem nostrum, filium eiusdem, vel legitimos successores eliberata per repositionem summae e potestate dominae conthoralis nostrae, vel successorum ac legatariorum eiusdem non fuerint, possideant bona Ozaly cum pertinentiis Perlii (?), at bonis maritimis aequo dominio eorundem cedere sint obligatae, eliberatis vero bonis dominae conthorali nostrae dilectissimae assignandis uti bonis in paternam haereditatem deputatis et filiabus nostris ad possidendum traditis, dominio bonorum Ozaly cum maritimis ipso facto cedere debeant et teneantur.

Quod si autem, sicut sunt res humanae (quod Deus clementer avertere dignetur) contineret³⁰ saepefatum dominum fratrem nostrum in masculino sexu simul et nos orbari, extunc et in toto casu bona Ozaly, cum pertinentiis et bonis maritimis (quandoquidem eadem bona per foemineum sexum nostrae obtigere familiae) inter filias, tam nostras, quam domini fratris nostri superviventes, in rectas dividantur partes et per easdem, earundemque haeredes, uti legitimos eorum bonorum dominos aequali possideantur, gubernentur et defendantur iure. Et si filias nostras (quibus Deus misereri et diutius easdem superesse velit) in capillis existentes ex vivis excedere contigerit, extunc et in hoc casu bona vel summa eiusdem modo suprafato legata simpliciter et sine ulla solutione in dominum fratrem nostrum, filium eiusdem, haeredesque et posteritates eorundem devolvantur iure reciprocae successione hoc ipsum erigente, cui nulla ratione praeiudicatum esse volumus.

Non omittendum omnino arbitrati sumus, quod inter nos et saepefatum dominum fratrem nostrum occasione nonnullarum praetensionum, licet disputabilem certis sit subsecutus et initus contractus, virtute cuius portio nostra materna ex universis bonis familiae Széchy de Rimaszéc³¹ de reliquarum etiam familiarum illustrissimae olim domini Thomae Széchy de Rimaszéc, avi nostri portionibus cum iisdem certum inivimus contractum in bonis denique Mögyörökerekiensibus (!) praetensio contra familiam Erdeödi foret indicialiter acquirenda, necnon debitum apud suam maiestatem sacratissimam foret sollicitandum et licet in bonis Felseö Lindva et Murai Szombath portiones aequales partium interessatarum essent iudicialiter adiudicata, quia tamen executioni bonorum eorundem violenter repulsione mediante per dominos patruales nostros obviatum esset, cui et si locus datus non fuisset, divisio tamen eorundem bonorum ex certis respectibus dilata extitissent (!), speramus tamen aliquando iustam triumphaturam causam.³² Si itaque unam, alteram, vel tertiam, aut omnes tres suprafatas istas praetensiones nos in vita obtinuerimus, vel post mortem nostram per dilectissimam idominam conthoralem nostram, aut filias nostras, vel iisdem emaritatae per maritos earundem obtineabuntur, eadem praevio modo acquirendae et obtinendae praetensiones inter filias nostras aequaliter et dividantur et possideantur, quae quidem praetensiones acquisitae et obtentae iuxta initum inter nos contractum in casu defectus seminis nostri in utroque sexu in saepenominatum dominum fratrem nostrum, filios, filiasque eiusdem, necnon haeredes et posteritates eorundem utriusque sexus devolvantur, iisdem etiam consimili modo (quod Deus avertat) in utroque sexu deficientibus bona quidem Széchiana in eandem familiam, reliqua autem bona Ozaliana in illustrissimos dominos comites Terzaczy de Frangepanibus et de Battyan, si super extiterint, uti patruales nostros et eorundem haeredes superextantes condescendant et devolvantur. Deficientibus filiabus nostris, quod Deus avertat, si dilectissima

²⁸ E.: ordinarios.

²⁹ E.: Secztina.

³⁰ E.: ez a szó hiányzik.

³¹ L.R.: de Rimaszéc hiányzik.

³² E. hibásan: causa.

domina consors nostra in viduitate sua permanserit et ex suprafatis praetensionibus nostris aliqua vel omnes obtentae fuerint, liberum erit eidem bona superius per ipsam vita durante ad possidendum ordinata pro maiori sua commoditate cum domino fratre nostro, filio eiusdem, vel successoribus legitimis permutare, ita tamen, ut qualitate, fructuositateque, si meliora non assignabuntur, tamen consimilia dentur et ad hoc faciendum dominum fratrem nostrum, filium eiusdem et legitimos successores et adstringimus et obligamus et praecipue si per dominam consortem nostram ita fuerit desideratum.

Quantum ad reliqua nostra universa post mortem nostram mobilia superextantia bona de quibus omnibus et singulis libera de lege regni disponendi facultas permissa esset, attinent eadem universa (praeter arma nostra universa, tormenta et domum armamentariam) saepe-memoratae dominae conthorali nostrae et filiabus nostris damus, legamus et conferimus, obligantes easdem, ut et dominum fratrem, tanquam legitimum successorem nostrum, quatenus ex bonis nostris universis, proventibusque eorundem universa suprafata legata nostra persolvant.

Exequias nostras sine singulari pompa, decenter tamen intra spatium unius mensis, uti et supra meminimus, celebrari faciant. Debita si quae legitima reperirentur, persolvant et fideles nostros aulae familiares de restantiis ipsorum contentent. Reliqua quod supererit, inter se se in tot et tantas coaequales dividant partes, quot nempe filiae nostrae in vivis extiterint et sic eadem possideantur bona. Deficiente vero una, vel altera earum in superstitem portio demortuae, vel demortuarum ex bonis nostris acquisitis ac cambiatis devolvatur, ne acquisitio nostra in alium quempiam a sanguine nostro alienum condescendat et derivetur, si quae satisfiat reciproce inter familiam nostram successioni: dilectissima tamen domina consors nostra super quinquaginta millibus florenis Rhenensibus, cuicumque voluerit, liberam disponendi habeat facultatem et si filiae nostrae ante emaritationem decesserint, quandoquidem universae res mobiles quorumcumque decedentium maritorum de lege regni in relictas condescendant et derivantur et sic de universis rebus, bonisque nostris mobilibus dilectissima domina consors nostra super quinquaginta millibus florenorum libere disponet. Et quia saepenominata domina conthoralis nostra (si filias suas in capillis e vivis excedente contingeret) vix aliquas habitura est post se haeredes, si dominus frater noster, filius eiusdem et haeredes condigne eidem serviverint et gratos se se erga ipsam reddiderint, stabit in arbitrio bona eiusdem per nos legatas ipsa decedente iisdem donare et legare, ad quod faciendum non obligabitur quidem, sed si meritis devicerint, prouti et facere poterunt, nihil eisdem nocebit.

Peracta praevio modo ultimaria nostra dispositione suae maiestati sacratissimae humillime tanquam domino, domino nostro clementissimo supplicamus, ut intuitu fidelium servitorum nostrorum, ex pietate etiam paterna, qua erga foemineum praecipue sexum ducitur, dignetur paterna sua solita benignitate praenominatas dominam conthoralem nostram charissimam et filias consimiliter et filium vel filios nostros, si reliquerimus,³³ clementer protegere et defendere. Tutores autem seu testamentarios et praesentis ultimae nostrae voluntatis executores saepiusfactum dominum fratrem nostrum Petrum comitem perpetuum a Zrinio, excellentissimum item dominum Joannem Veichardum dominum Munsterbergensem in Slesia Sacri Romani Imperii principem ab Auerspergh, comitem Gottesche et Welsz dominum in Schön Sziessenbergh, aurei velleris equitem, memoratae suae maiestatis sacratissimae intimum consiliarium, camerarium supremum et haereditarium provinciae mareschallum et camerarium ducatus Carniolae et Slavoniae, uti cognatum nostrum in cuius sinceritate magnam dilectissimae dominae conthoralis nostrae et haeredum nostrorum defensionis necessariae spem locatam habemus, necnon illustrissimos ac reverendissimos dominos Thomam Palffy ab Erdeöd Agriensem et Stephanum Senniey de Kis Senniey Wesprimiensem episcopos ac spectabilem et magnificum dominum Stephanum Zichy de Zichy Uyfalú camerae Hungaricae praefectum, omnes tres saepius memoratae suae maiestatis consiliarios velut nostros sinceros amicos ordinavimus et constituimus. De quorum erga nostros ut et nosmet ipsos nulla ratione dubitare possumus sincero affectu rogantes et exorantes per vulnera Christi domini, ut sicut sibi ipsis ac suis etiam haeredibus et successoribus bene perspectum esse velint, ita dominae coniugi nostrae charissimae, filiabus et haeredibus nostris omni ope et auxilio adesse et eas protegere, defendere ac praesentem testamentariam dispositionem nostram sartam et inviolatam habere, eandemque in omni sua parte debite etiam executioni demandari facere debeant et teneantur, expectaturi abundantem a Domino Deo in haeredibus mercedem. Datum in arce nostra Chiaktornya die sexta mensis Aprilis Anno Domini 1662. Comes Nicolaus a Zrini mp. (L. S.)³⁴

³³ E.: reliquerimus.

³⁴ Az E.-ben itt következik Petretich Péter zágrábi püspök megerősítő záradéka a varasdi országgyűlésről, ahol Zrinyi, személyesen elnökölve, bemutatta végrendeletét. L. R.-ban még következik a végrendeletet a varasdi gyűlésen hitelesítő Oréhóczy Gáspár, Patacsics Péter, Patacsics Miklós, Majczen Ferenc, Guscics Miklós és Abanthy Ferenc aláírása, majd ezt követőleg a Lipót-féle megerősítő záradék.

Zrinyi Miklós végrendeletének magyar fordítása

Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében Amen. Emlékezzél végedre és sohasem fogsz vétkezni. Ha életünk egész idején át egyáltalán semmi jól megfontoltni való dologról nem gondolkoznánk, hanem minden gondolatunkat a halandóságunkról való elmélkedésre kötnénk le, arra irányítanánk, mintegy foglyává tennénk és bár életünk hosszú évekre nyúlna és terjedne, mégsem tudnánk megérteni és gondolkodásunkkal legkevésbé sem tudnánk elegendőképpen felérni azokat, amik annyira veleszülettek emberségünkkel, hogy mikor az Isten Fia emberségünket felvette, az Atya nem engedte, hogy ő, mint ember, ettől a halandóságtól ment legyen, bár ez az emlékezés halandóságunkra és a végső dolgokra a maga lényegében a legkésőbbként áll az egészséges ember előtt, mégis nagyon szükséges, hogy az erre való emlékezés az Isten iránti buzgóságra serkentsen és tegyen minket a jót cselekvőkké és a rosszat kerülőkké és abban annál serényebbekké tegyen és későbbekké arra, hogy ezt a halandóságot le vessük. Halandóságunkat és annak megfontolását és magát a halált is, ha a pogányok is, akiknek semmi hitük, a feltámadásban semmi reményük nem volt, mintegy minden rettenetes dolog közt a legrettenetesebbnek tartották: mégis a mi halandóságunknak ezt az alkalmát a háromszor legjobb, legnagyobb Isten a mi számunkra, benne hívő és parancsait engedelmesen cselekvő keresztények számára az örök élet dicsőségére vezető legbiztosabb kapuvá tette és innen van, hogy aki hivei közül erre a dicsőséges örökkévalóságra vágyik, szükséges, hogy azt ezen a kapun, halandóságunkon keresztül érje el és vágyaink felemelésével, az apostollal együtt felkiáltva kell sóhajtanunk és mondanunk, hogy vágyunk megszabadulni és Krisztussal lenni.

Örök mindenható és Irgalmas Isten, isteni fölségedet alázatosan könyörögve hívjuk segítségül és imádjunk, méltóztass nekünk Szentlelkedet az égből elküldeni, akinek szent közreműködésével vidd véghez bennünk, sárból csinált edényben, hogy a halálra való emlékezés, vagy maga a halál is végül bármilyen módon ne rémítsen minket, még sokkal kevésbé fosszon meg egyedül beléd helyezett reményünkötől és bizalmunktól és ne tegyen minket attól megfosztottakká és kifosztottakká: hanem zárandoklásunk számtalan munkáinak elviselése után a halandóság által tedd, hogy megjelenjünk örökkévaló örömmel szentséges színed előtt és a Boldogságos Anya és minden szentek előtt, hogy szentséges nevednek örvendezzünk és azt dicsőítsük és legyen halálunk, isteni akarodod szerint, amikor neked tetszik és ettől a bizalomtól és reménytől megerősítve. Uram, vágyunk, hogy örökké veled legyünk és protestálunk isteni fölséged előtt, hogyha fenyegető halandóságunk idején bármilyen okból, akár testünk erőtlensége, akár a halálfélelem vagy a fájdalom kegyetlensége folytán, vagy annak a pokolbeli sárkánynak, aki különösen akkor szokott a legserényebb lenni, kísértése miatt valami halandóságunkhoz nem illőt mondanánk, vagy türelmetleneknek mutatkoznánk és így isteni fölségedet megsérteni látszanának, alázatosan könyörgünk, ne ródd fel bűnül és vétkül és ne szállj ítéletre szolgáladdal, hanem halandóságunknak ebben az utolsó szakaszában cselekedjél velünk, szolgáladdal mérhetetlen és kivizsgálhatatlan irgalmad szerint, engedj bátorságot, erőt, örömet és teljes bizalmat és, reménységet, hogy minden ellenkezést legyőzve és a kísértéseken diadalmaskodva fogadj engem örök és dicsőséges hajlékaidba.

Hálát adunk neked, irgalmas Isten, hogy minket érdemtelent a föld sarából alkottál és hasonlóságodra méltóztattál teremteni, hálát adunk neked, hogy minket, alkotott és teremtett embert nem pogányságban neveltél és egészen a jelen időkig őriztél: hanem azt akartad, hogy a te ismerettedben, a szent római katolikus egyházban legyünk, mint annak tagja és engedelmes fia, alázatosan könyörgünk és erősen kérünk, hogy abban halálunk idejéig állhatatosan megőrizni méltóztassál. Hálát adunk neked, seregek legyőzhetetlen Istene és vezére, hogy a te igaz megismerésed után, miután megengedted, hogy ifjúságunk éveit átéljük, különböző tisztségekkel gazdagítottál és a mi és elődeink hivatása szerint, ellenségeinknek és az egész kereszténység esküdt ellenségeinek kezébe nem adtál, hanem őket neved dicsőségére általunk megaláztad, ebben is isteni fölségedet alázatosan kérjük, erőinket és minden cselekedetünket ennekutána is igazgasd, hogy mindazok neved örök dicsőségére legyenek és tégy minket kapott jótéteményeid sáfárává, amíg élünk, hogy ne érdemeljük méltán előtted annak a hűtlen sáfárnak vádját. Egyszersmind, kegyelmes és irgalmas Isten, minthogy a halandóságunkra és végső dolgokra való emlékezés és emlékezet int és a jelen igen veszedelmes idő színe és változása figyeimeztet, hogy házunkról intézkedjünk, úgy irányíts minket, hogy ne vádoltassunk arról, hogy mások törvényes jogait sértjük, felebarátainknak ártunk, a te isteni fölségedről megfélekedtünk. Ezt az utolsó akaratunkat és a te ítéletnek vetjük alá.

Először is, amikor neked tetszeni fog, Szent Isten, hogy ezt a mi halandóságunkat le vessük és fölcseréljük az örök boldogsággal, azt akarjuk, hogy kevésbé szükséges pompával és költséggel temessenek el szentilonal temetkezési helyünkön és temetési tisztességünk ne tartson hosszabb ideig, hanem mindenképpen egy hónapon belül tartassék meg; minthogy testünk, mint föld, nem kíván mást, mint visszatérni a saját eleméhez.

A szentantali konventnek és a pálos atyáknak, hogy rólunk és családunkról imádságaikban megemlékezzenek, a halálunk után közvetlenül következő tíz évben hagyunk évente 100 veder bort és akarjuk, hogy ez nekik mindenképpen megadassék.

A csáktornyal ferences atyáknak, hogy ők is megemlékezzenek imádságaikban rólunk és családunkról, a halálunk után következő tíz évben hagyunk évente 20 veder bort, ugyanannyi mérő búzát és 4 mázsa marhahúst és akarjuk, hogy az nekik mindenképpen megadassék.

Akarjuk azonkívül, hogy örökösainknek a zágrábi és pettai kapucinus atyákra különös és szorgalmas gondjuk legyen, akiknek azért, mert nekik semmit sem hagyunk, mivel szabályaik szerint ez nem lehetséges, évente adjanak alalmazsát, hogy imádkozzanak nekik is értünk és családunkért.

Ezekután az előrebocsátott hagyományozások után mindenekelőtt legszeretettebb feleségünkre, a grófnéra, Löbl Mária Zsófia bárónőre kell gondolnunk, akinek házasságunk kezdetén bizonyos, Bécsben 1652. április 30-án a mi és más, akkor ott jelenlévő urak aláírásával és pecsétjével megerősített szerződés erejénél fogva Ausztria főhercegség szokása szerint, a házassági szerződésbe beleegyezvén egyetlen és igen kedves testvérünk, Zriny örökös gróf ura is, amely szerződést maga testvér urunk is sajátkezűleg aláírt és pecséttel megerősített, 25.000 forint jegyajándék adására köteleztük magunkat és ennek a kötelezettségnek nagyobb erősségéül Újudvarunkat három kerülettel és ugyanezen Újudvar minden más tartozékával együtt átadtuk és ráírtuk, hogy ugyanezen feleségünk és maradékai és utóai, valamint ezek mindkét nembeli összes örökösei bírják. Biztosítván őt ezenfelül arról, hogyha atyai otthonából valamit a mi házukba magával hozott és nálunk elköltött, azért feleségünk ne károsodjék, hanem minden birtokunkból feleségünknek és maradékainak és utóainak, valamint mindkét nembeli összes örökösöknek köteles elégtételt fogunk fizetni. Feleségünk örökségéből 16.000 forint készpénzt hozott magával hozzánk és mi azt különféle szükségleteinkre elköltöttük, amit neki megadni és visszafizetni lelkiismeretünkben kötelezve vagyunk. Az általános igazság is ezt kívánja, Magyarország törvényei is megengedik.

Miután az Űristen az ő titkos és kiküthatalatlan rendeléséből egészen a jelen időkig nem akarta, hogy fiörökösünk maradjon, lehetséges mégis, ha isteni hatalmának úgy fog tetszeni, hogy minket fiörökössel áldjon meg, hogyha egy vagy több marad utánunk, minden birtokunk őt vagy őket, ha többen lesznek, illesse, mint atyai-ösi örökség. És ebben az esetben azt rendeljük és akarjuk szentül és sérthetetlenül megtartatni, hogy fentemlített igen kedves feleségünk, mint az egy vagy több fiúnknak természetes gyámja, a lányoknak is gondját viselje, minden birtokunkat, amint eddig is történt és neki is megfelelt, kormányozza és igazgassa, amíg nevünket és címünket viseli, minden anyai és hűségese gondnal és szorgalommal és az összes rendes és rendkívüli jövedelmek feleslegét híven őrizze meg a felmerülő váratlan szükségletekre és a birtokok védelmére és szigetünk, Muraköz állapotának megőrzésére és a tisztviselők évi számadásai híven ellenőriztessenek, ahonnan a jövedelmek feleslegének évi mennyisége kiderül és akarjuk, hogy fiaink és leányaink őt mint kegyes és hű szülőanyjukat az isteni parancs szerint is tiszteljék, hogy az Űristen őket hosszú évekkel áldja meg és kényszerítjük őket az iránta való teljes engedelmességre.

Ha pedig megtörténnék, hogy más házasságot köt, amiről nem gondoljuk, hogy meg fog történni, mégis lehetséges, ebben az esetben akarjuk és rendeljük, hogy mondott kedves feleségünknak, ha marad fenn készpénz, 50.000 rénes forint fizettség és ezen az összegben kívül az ingóságokból a fiúkkal és lányokkal egyenlő részt kapjon, kivéve mégis az összes fegyvereket, mind a falakon, mind a fegyvertárakban bárhol levőket, akár örökjogon, akár zálogjogon szereztük magunknak, tartottuk és birtuk azokat. Ha pedig nem lenne készpénz, hogy legkevésbé se kérhessék, hogy anyai szeretetből elengedje annak az összegnek meghatározott időre való kifizetését, azért elrendeljük, hogy mondott kedves feleségünknak Újudvarunk, Hlaptina, Räckanizsa és Medvevár azoknak a birtokoknak minden tartozékaival, a zágrábi házzal együtt adassanak és, birtoklásra kijelöltessenek; ha annak az igen kedves feleségünknak a fent említett 50.000 forint kifizetettik, ezennel tartozék és kötelezettségek és legyen köteles azokról a neki kötelezett birtokokról lemondani és azokat visszaadni és visszabocsátani fiainknak és leányainknak.

Ami nagyon fiatal korban levő leányainkat, tudniillik Mária Katalint és Mária Borbálát illeti, akik most megvannak és akik a jövőben Isten áldásából születni fognak, azokat sem akarjuk, hogy igaz jogaikban károsodjanak és ki legyenek zárva atyai gondviselésünkből. Akarjuk tehát, hogy az ő kielégítésükre birtokaink jövedelméből összegyűjtendő pénzüsszeg, amikor az Isten áldása által és családunk becsületének megfelelően, szeretett feleségünknak, ha élni fog, mint anyjuknak és testvérünknak és a rokonoknak előzetes tudtával házasságra lépnek, mindegyik leányunknak 20.000 forint fizettség, így a két most élőknek 40.000 rénes forint adassék és ha készpénz nem lenne, birtokainkból hiánytalan kielégítés adassék és írássék rájuk, azonkívül ingóságainkból tartsák meg a rájuk jutó részeket, amint már előrebocsátottuk.

Rendeljük azonfelül, hogy leányaink maradjanak kedves feleségünk mellett nevelés céljából, mégha ő új házasságra lépne is és tisztességes nevelésükre és megfelelő ellátásukra birtokaink jövedelméből évente mindegyik leányunknak tízéves korukig adassék 500—500, összesen 1000 rénes forint, ha pedig leányaink már betöltik a mondott tízéves kort, minthogy azután nagyobb költségekre lesz szükség, mindegyiknek évente 1000, összesen 2000 rénes forintot adjon ki szükségleteikre anyjuk.

Ami fiúnkat illeti, akár egyetlen lesz, akár többen, ha többször említett kedves feleségünk özvegyiségében megmarad, amit, mint előrebocsátottuk, mindenképpen gondolunk, hogy megtesz, akkor nem kételkedünk, hogy olyan módon fogja nevelni őket, hogy a háromszor legjobb, legnagyobb Isten előtt kedvessé, legkegyelmesebb urajknak, Magyarország királyainak híveivé, ennek a szerencsétlen hazának hasznára, családunknak dicsőre és dicsőségére, végül közeli barátainknak vizsgatására fognak fölnevelkedni. Ha pedig második házasságra lépne, mindenképpen akarjuk és kötelezzük őt, hogy ne tagadja meg a fiairól való anyai gondoskodást a lent megnevezendő gyámurak tanácsával és akaratával és irányításával, hanem úgy neveltesse őket, amint az ő vagy ők nevelésére vonatkozó szándékunkat, vágyunkat és akaratunkat elgondoltuk.

Okleveleinknek és kiváltságseleveleinknek, amelyeket a legnagyobb kincsnek kell tartani, megőrzési rendjét és módját nem szabad említés nélkül hagyni, kívánjuk tehát, hogy azok megőrzésének azt a módját kell megtartani (ha testvérünknek tetszeni fog, mivel hogy az oklevelek és kiváltságsevek őrzése az idősebb testvért illeti), hogy azok ebben a mi Csáktornya városunkban, mint családunk birtokainak központjában biztosabb és alkalmasabb helyen helyeztessenek el a róluk készített jegyzék szerint, azt a helyet mind legeretlenebb feleségünk, mind pedig testvérünk pecsételjék le, mindkét fél biztosítsa a szükséges zárrakkal, úgy tudniillik, hogy egyik fél se mehesse be arra a helyre a másik tudta és jelenléte nélkül, ha alkalmasan történhetik. Hanem ha valamely oklevelekre szükség lesz, mindkét félnek vagy meghatalmazottaiknak jelenlétében vétessenek ki az oklevelek, mindkét fél részéről jelöltessék meg az év, nap, hónap; hogy az ilyen, a többiek rendjéből kiemelt iratokat szükséges használat után ismét helyre lehessen tenni és hogy ez így legyen, azt nem a testvérünk vagy örökösei iránti bizalmatlanságból, hanem azon oklevelek és kiváltságsevek nagyobb biztonsága kedvéért rendeljük. Ha pedig (amitől az Isten irtalmazzon nekünk és a magasból könyörüljön) fiörököstől teljesen megfosztva halnánk meg, ebben az esetben fentemlített leányainkra vonatkozólag más eljárás követendő. Öröklőtől birtokainkat ugyanis, mint Csáktornyát az egész Muraköz szigettel, ha van fiörökös, annak rovására atyai örökségként nem hagyhatjuk és nem tartozunk hagyni leányainkra, mégsem lehet leányainkat sem számtalan fáradozásunk és költségünk gyümölcsetől és díjától megfosztani. Egészen bizonyos ugyanis, hogy miután tanulmányaink és vándorlásaink befejeztével birtokainkat átvettük, azokat szeretett atyánk Zrínyi György és atyánkfia Zrínyi Miklós elzálogosításai folytán akkor a zürzavarban találtuk, hogy ősi birtokainkból reánk, törvényes örököse birtokainknak csak csekély része maradt és ha azokat az elzálogosítások által elfidegenített birtokokat nagy fáradsággal és költséggel nem csatoltuk volna vissza birtokaink magvához, alig tarthatuk volna fent magunkat, ezek a költségek ugyanis egybeszámítva nem csekély összeget, hanem sokezer forintot tennének ki.

Ezenfelül, minthogy jól tudja az egész ország, hogyan építettük újjá alapjaiból ezt a mi romladozó városunkat, Csáktornyát, mind a házakat és lakóhelyeket, mind pedig a falakat, kertet, valamint Újudvart és néhány majorságot is, semmi munkát és fáradságot és súlyos költséget nem kímélve: amely épületek fölbecsülve sokezer forintot tesznek ki, amint a fegyvertár is ágyukkal, gépekkel és hadi eszközökkel és felszerelésekkel hasonlóképpen sokezer forintra becsülhető összeget tesz ki.

Azonkívül, minthogy a háza bevett szokása szerint a hajdon leányok házasságuk idejéig fiúkként tekintetnek az atyai-ösi birtokokban amire jelenleg is példa néhai gimesi Forgách Zsigmond gróf leánya, aki hajdonként bírja- atyai birtokait végeig.

Végül az atyai-ösi birtokokból az ország törvényei szerint járó leánynegyedüktől semmiképpen ne lehessen megfosztani őket. Végül és utoljára, minthogy Új Zrínyi városunk és erősségünket pusztá helyen nagy munkával és saját verejtékünkkel is és fáradozásokkal és megszámlálhatatlan költséggel alapjából építettük, amely hely akkor fontosságú, hogy azon hely nélkül Muraköz szigetünk biztonságban nem maradhat meg, ha tehát azt a várat és erősséget lényegében megőrizni és szándékunk szerint nagyobb tökéletességre vinni lehet, ugyanazon várat és erősséget, hogy állapotát nagyobb biztonsággal meg lehessen őrizni, elszakíthatatlanul szigeti birtokainkhoz csatoljuk, ezeket mint saját erőnkől és munkánkból szerzett birtokainkat, tudniillik Tvardoc (Zala megye), Safarockovec vagy Ráckanizsa tartozékaival együtt (Zala és Vas megye) (ha mindezen birtokokról vagy egy részükről másként nem intézkednénk, amit fenntartunk magunknak), akire akarjuk, hagyhatjuk, mégis ugyanazon birtokaink igazgatásának nagyobb alkalmassága és állapotuk megőrzése céljából szigeti városunkhoz, Csáktornyához, mint birtokaink és követezésüknek megfelelő és családunk központjához csatoljuk, és hagyományozzuk mindazzal a joggal birtoklándóként, amellyel szerztük.

Amiért is az előrebocsátottak szorgos megfontolásával rendeljük, meghagyjuk és akarjuk, hogy többször említett testvérünk, annak fia vagy törvényes örökösei és utódai összes atyai-ösi birtokainkat, melyek tudniillik az osztzkodás során és a testvérünkkel kötött szerződés alapján nekünk jutottak és amelyeket idegen kézből visszacsatoltunk többi birtoktestünkhez ebben a Muraköz szigetünkben, semmi módon elvenni vagy elfoglalni ne merészeje, ne tehesse, ne legyen képes. Minthogy nem lehetséges, hogy szeretett feleségünk (ha, mint előrebocsátottuk, második házasságát kötne) és leányaink nélkülöznék a hajlékot: előbb, az összes szigeti birtokok, mint már megállapítottuk és a vár visszaadása és átadása előtt tartozzék testvérünk, az ő fia vagy örökösei és utódai Ozaly várat az összes tartozékokkal és a tengerparti és a bozakovi birtokokkal, azok összes tartozékaival együtt átadni, hogy legyen tisztas állapotának megfelelő és családunk és lányaink neveléséhez és kiházasításához illő, mind tisztességes, mind szükséges szállása és ugyanazon birtokokkal együtt a következő birtokainkat: Kuszminc, Rakovaccal és Verboccal (Körös megyében), Bosjako és Medvevéra és Szesztina összes tartozékaival és a Zágráb városában és megyében levő házzal együtt, kedves feleségünkre hagyjuk.

Isten áldásával, hű és anyai gondnal felneveltetvén és házasságra adatván a leányok, mint fentebb említettük, tartozik fentemlített testvérünk, az ő fia és örökösei és törvényes utódai mindenegyés leányunknak külön-külön és egyenként 40.000 és így a jelenlegi kettőnek 80.000 rénes forintot fizetni, ami ha megadatik és kifizettetik és azokon a birtokokon bárhol található összes ingóságait magukkal vitték, kötelesek legyenek említett kedves feleségünk és leányai a fentemlített ozalyi és tengerparton birtokokat minden tétoavázás nélkül visszaadni és visszabocsátani, mivel nem az a szándékunk, hogy a birtokok ilyen birtoklása által, ha van élő fiörökös, a női nemet törekedjünk behozni, szeretett feleségünk leányaink férjhez adása

után Kuzminc, Rakovac, Verboc, Bozjako, Medvevára, Sesztina birtokokban és a Zágráb városában levő házban, melyeket élete végéig az ő birtoklására rendeltünk, azok jövedelméből hátralevő napjait kényelmesen leélheti kegyességben és buzgó áhitatban. Ha pedig szigeti birtokaink átvételének ez a fent írt módja testvérünknek, fiának, törvényes örököseinek és utódainak kevéssé tetsző és elfogadható lenne, akkor abban az esetben szeretett feleségünk, fent említett leányaink, de azok is, akik Isten áldásából a jövőben fognak születni, összes szigeti birtokainkat, tartozékaikkal és Csáktornya várával együtt addig birtokolják, amíg azok, akiknek érdekük, fenti rendelkezésünknek minden részletében eleget nem tesznek; ha ez megtörtént és ingóságainkat (mégis az összes fegyvereket kivéve) magukkal vitték, birtokainkat és Csáktornya várát testvérünk, az ő fia és törvényes örökösei és utódai elfoglalhassák és tartozzanak és legyének kötelesek elfoglalni.

Ha pedig fiúk nem maradnának és szeretett feleségünk második házasságra lépne, leányainkat mindenesetre ő nevelje és ha élnek, mint fentebb említettük, adja férjhez és ha feleségünknek a neki hagyott és rendelt 50.000 forint kifizetett, a rá és leányainkra írt birtokokat a gyámurak által rendelendő hű tisztviselőink leányaink számára kezeljék, azok jövedelméből évente adassék leányainknak tízéves korukig egyenként 500, azután pedig mindegyiküknek 1000 rénes forint férjhezmenetelüig, férjhezmenetelük után pedig, ha maguknak a leányainknak rendelt 80.000 rénes forint kifizetett, tartozzanak, mint fentebb, az ozalyi birtokokat a tenger mellékiekkel együtt visszaadni, Kuzminc, Rakovac, Verboc, Bosjako, Medvevára birtokokat Sesztinával és a zágrábi házzal együtt, mint amelyeket mi szereztünk és cseréltünk, maguk a leányaink egymásközt osszák meg, mint atyai örökséget, melyet ők és mindkét nembeli összes örökösei egyenlő jögon birtokoljanak.

Ha pedig feleségünknek testvérünk, az ő fia és törvényes örökösei a rendelt 50.000 rénes forintot nem fizetnek ki, irassanak rá a fent említett Kuzminc, Rakovac, Verboc, Bosjako, Medvevára birtokok Sesztinával és a zágrábi házzal együtt, hogy birtokolja a rendelt összeg kifizetéséig, ha pedig ezek a mi feleségünkre irandó birtokok leányaink kiházásításának idejéig testvérünk, az ő fia, vagy törvényes örökösei által az összeg letétele által feleségünk, vagy az ő utódai és örökösei hatalmából ki nem váltatnának, bírják Ozaly birtokát Peril(?) tartozékaival együtt, de a szintén birtokunkban levő tengerparti birtokokról kötelesek legyének lemondani, ha pedig kedves feleségünkre írt birtokok kiváltatnának, mint atyai örökségre szánt birtokokról, amelyek leányaink birtoklására adattak át, Ozaly birtokáról a tenger mellékiekkel együtt tartozzanak és köteleztessenek azonnal lemondani.

Ha pedig, amint az emberi dolgok vannak (amit Isten kegyesen elfordítani méltóztassék), fent említett testvérünk és mi egyaránt megfosztatnánk a fiórköztől, akkor és abban az esetben Ozaly birtoka a tartozékokkal és a tenger melléki birtokokkal együtt (minthogy azok a birtokok családunk nő nemét illetik) egyenlő részekre osztassanak az életben maradt leányok, mind a mi, mind a testvérünk leányai közt és azok, és azok örökösei, mint azoknak a birtokoknak törvényes urai egyenlő joggal bírják, kormányozzák és védjék. És ha az történnék, hogy leányaink (akiken Isten könyörüljön és sokáig éltsen) hajadonokként halnának meg, akkor és abban az esetben a fentemlített módon rájuk hagyott birtok és pénzüsség egyszerűen és minden fizetség nélkül testvérünkre, annak fiára és örökösöikre és utódaikra szálljon, így következtén ez a kölcsönös utódlás jogából, aminek semmiképpen nem akarunk ellenére tenni.

Mindenképpen azt véljük, hogy nem szabad elhallgatni, hogy köztünk és sokszor említett testvérünk közt némi, bár vitatható, követelésekkel kapcsolatban biztos szerződés kötettetett, amelynek erejénél fogva a mi anyai részünk a Széchy család összes birtokaiból (néhai rimaszécsi Széchy Tamás úr, ami nagyatyánk többi leányainak birtokrészeiről velük biztos szerződést kötöttünk), végül a mogyorókeréki birtokokban az Erdődi családdal szemben való követelés bíróság keresendő, valamint az Ófelsegénéll levő tartozást megszünetni kell és bár a felsőlendvai és muraszombati birtokokban az érdekelt felek egyenlő részesedése állapított meg bíróság, mégis mivel a mi atyánkfiái azon javak végrehajtásával erőszakos elűzés alkalmazásával szembeszálltak, aminek ha nem is adatot volna hely, mégis azon javak felosztása bizonyos tekintetektől eltolódott volna, mégis reméljük, hogy egyszer az igaz ügy győzni fog.

Ha tehát az egyik, másik vagy harmadik vagy mind a három fentemlített jogos követelésünket még életünkben elnyernék, vagy halálunk után szeretett feleségünk vagy leányaink vagy ezek férjhezmenvén férjeik elnyernék, azok a fenti módon megszerzendő és elnyerendő követeléseink egyenlően osztassanak fel leányaink közt és birtokoltassanak, amely megnyert és megszerzett követelések a köztünk kötött szerződés értelmében mindkét nemből való magszakadásunk esetén többször nevezett testvérünkre, fiai- és leányaira, valamint azok örökösöikre, valamint mindkét nembeli utódaikra szálljanak, ha pedig ők halnának ki mindkét nemből (amitől Isten mentsen), a Széchy birtokok ugyanarra a családra, a többi ozalyi birtokok pedig a tersatoj Frangepán és Baththyány grófokra szálljanak, mint atyánkfiaira, ha élnek és azok életbenmaradó örökösöikre. Ha leányaink meghalnék, amitől Isten óvjon, ha szeretett feleségünk özvegyességében megmarad és fentemlített követeléseinkből valamit vagy mindent elnyernek, szabad lesz neki a fentebb élete tartamára számára rendelt birtokokat nagyobb kényelmére testvérünkkel, annak fiával vagy törvényes örökösöivel elcserélni, de úgy, hogy minőségben, termékenységben, ha nem is lesznek jobbak, mégis hasonló adassanak és kötelezzük testvérünket, fiát és törvényes örökösöit, hogy így tegyenek, különösen, ha feleségünk így fogja kívánni.

Ami az összes többi, halálunk után fennmaradó ingóságokat illeti, amelyekről együtt és külön-külön szabad rendelkezést enged az ország törvénye, azokat mind (kivéve összes fegyvereinket, az ágyúkat és a fegyvertárt) sokszor említett feleségünknek és leányainknak adjuk, hagyjuk és juttatjuk, kötelezvéen őket, valamint testvérünket is, mint törvényes utódunkat, hogy minden birtokunkból és azok összes jövedelméből összes fentemlített hagyományozásainkat fizessék ki.

Végtszességünket különleges pompa nélkül, mégis illendőképpen végezzék egy hónapon belül, mint fentebb említettük. Ha valami jogos adósság találtatik, fizessék meg, és elégtésük ki hű udvari familiárisainkat hátralékaik tekintetében. Ami még fennmarad, annyi és akkora egyenlő részre osszák, ahány lányunk lesz életben és így birtokoltassanak azok a javak. Ha pedig egyikük vagy másikuk meghalna, az életbenmaradóra háramolják a meghaltak, vagy meghaltaknak része szerzett vagy cserélt birtokaikból, nehogy szerzeményünk valakire szálljon és háramolják, aki nem a mi vérünk és kölcsönösen eleget tegyünk a családon belüli utódlásnak: mégis szeretett feleségünknek szabad rendelkezési joga legyen az 50.000 rémes forintól, bárkinek akarja adni és ha leányaink férjhezmenetelük előtt meghalának, minthogy bármely férj összes ingóságai az ország törvénye szerint az özvegyre szállnak, így igen szeretett feleségünk az 50.000 forinton felül minden jogos ingóságunkról szabadon rendelkezzen. És mivel gyakran említett feleségünknek, ha leányai hajadonként halnának meg, aligha lesznek maga után örökösei, ha testvérünk, az ő fia és örökösei méltóan fognak neki szolgálni és kedvesek lesznek iránta, jogában álljon az általunk ráhagyott javakat halálakor azoknak adni és rájuk hagyni, erre ugyan nem köteles, de megteheti, ha az érdekem meggyőzőik, semmit sem fog ártani nekik.

A fenti módon megtörténvén utolsó intézkedésünk, öfelségét mint legkegyelmesebb urunkat alázasatosan kérjük, hogy tekintetbevéve hű szolgálatainkat, atyai kegyességéből is, amellyel különösen a női nem iránt viseltetik, méltóztassék szokott atyai kegyességével kedves feleségünket és hasonlóképpen leányainkat és fiúnkat vagy fiainkat, ha maradnának utánunk, kegyesen védeni és védelmezni. Gyámokul pedig és jelen végrendeletünk végrehajtóiul többször említett testvérünket, Zrínyi Péter örökös gróft, valamint Weichardt Jánost, a sziléziai Münsterberg urát, Auerspergh szent római birodalmi herceget, Gottesche-Welcz gróft, Schön Schiessenberg urát, aranygyapjas lovagot, az említett legszentebb főlég belső tanácsosát, főkamarsát és a tartományörökös marsallját és Krajna és Szlavónia hercegségek kamarását, mint rokonunkat, akinek őszinteségébe helyezük szeretett feleségünk és örököseink szükséges védelmének reményét, valamint tisztelendő erdődi Pálffy Tamás egri és, kissennyei Seney István veszprémi püspököt és zichyújfalusi Zichy Istvánt, a magyar kamara prefektusát, mindhárman öfelsége tanácsosai, mint őszinte barátainkat rendeljük és állítjuk. Akiknek a mieink és magunk iránti őszinte érzésében semmiképpen nem kételkedtünk, Krisztus Urunk sebeire kérve és könyörögve, hogy amint magukról és örököseikről és utódaikról akarnak, úgy legyenek kedves feleségünknek, leányainknak és örököseinknek minden módon segítségére és tartozzanak őket védelmezni, védeni és ezt a mi végrendeletésünket sértetlenül megtartatni és minden részében végrehajtani, ha bőséges jutalmat várnak örököseikben az Úristentől. Kelt Csáktornya várunkban 1662. április 6-án. Zrínyi Miklós gróf s. k. (Pecsét helye.)

STOLL BÉLA

FELVINCZI GYÖRGY VERSEI

Felvinczi György mint a magyar színjátszás történetének egyik érdekes és jelentős alakja él az irodalomtörténeti köztudatban. Ezirányú tevékenysége már a XVIII. század vége óta felkeltette a kutatók érdeklődését. Endrődy 1793-ban közzölte először I. Lipót priviligiumát színelőadások tartására, ettől kezdve számos tanulmányban foglalkoztak vele. Versei azonban kevés figyelmet keltettek. Többnyire csak címszerű felsorolásukra szorítottak; a versek szövegei nagyrészt ismeretlenek voltak. A Régi Magyar Költők Tára XVII. századi kötetének előkészítése során számos versről derült ki Felvinczi szerzősége. Talán nem végzünk felesleges munkát, ha közzétesszük a kutatás eddigi eredményeit.

Felvinczi verseinek összegyűjtésében főleg Ajtai István üdvözlőverse vezetett, melyet Felvinczinek »A jeles Procuratorianak illendő dicséretie (RMK I. 1502.) c. műve elé írt. Közöljük az üdvözlővers teljes szövegét:

1. Sok újságot irt már e Magyar Poéta,
Kikben mesterségét versekkel mutatta,
Kiert megilletné tenyerét Moneta,
Verseit pediglen Borostyán Bokréta.